

MISKOLCI TÖRVÉNSZÉK
Közigazgatási Iroda
Az ügy száma: K 700612/2020
Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest
Donáti u. 35-45.
Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság
mint első fokon eljáró szerv útján

MISKOLCI TÖRVÉNSZÉK
Közigazgatási Iroda
Az ügy száma: K 27622/2019
Új kérelem: K 700612/2020
Érkezett: 2021 FEBR 09
ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG
Pld.: Mell.: db
Érk. módja: postán / hivatali kézbesítéssel / hivatali kapun / e-mailen / faxon / hivatali kézbesítéssel / hivatali kapun
IV/003570/2021
Érkezett: 2021 FEBR 16.
Példány: Kezelőiroda:
Melléklet: db

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott, [redacted] [redacted] korábban csatolt, jelen panasz eljárásra is kiterjedő hatályú meghatalmazással igazolt jogi képviselőm, a Kollarics Flóra Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: dr. Kollarics Flóra, székhely: [redacted]) útján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjeszttem elő.

Az irat elektronikus (e-papír) és papír alatti másolata.
2021 FEBR 09
Miskolc, 20év.....hó.....napján
MISKOLCI TÖRVÉNSZÉK
3.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Kúria Kfv.II.37.207/2020/8. számon felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletét (I/1. szám alatt mellékelve), valamint a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 100.K.27.622/2019/35. számon hozott ítéletét (I/2. szám alatt mellékelve), továbbá ezen bírósági eljárásra okot adó, a Heves Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Hatósági, Építésügyi és Oktatási Osztály HE/HAT/436-27/2019. iktatószámú határozatát (I/3. szám alatt mellékelve), mint alaptörvény-ellenes bírói és közigazgatási döntéseket az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 43. § alapján megsemmisíteni szíveskedjék.

A kérelmem anyagi jogi alapja Magyarország Alaptörvényének XIII. cikk (1) és (2) bekezdése (tulajdonhoz való jog), XXIV. cikk (1) bekezdése (tiszteséges hatósági eljáráshoz való jog), valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése (tiszteséges eljáráshoz való jog).

A kérelem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a és 43. § (4) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés és az azt megelőző közigazgatási eljárás Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisítheti az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést és közigazgatási határozatot.

A jelen panasz alapjául szolgáló eljárást a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott ítélete zárta, így további jogorvoslat nem áll rendelkezésemre.

A személyes érintettségemet igazolja, hogy felperes voltam a kúriai ítélet által lezárt ügyben, a közigazgatási hatósági eljárásban pedig ügyfél.

A Kúria ítéletét jogi képviselőm útján 2020. december 11. napján vettem kézhez, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „alapvető alkotmányjogi jelentőségű” (Abtv. 29. §) a következők miatt. A hatósági ügy tárgya a tulajdonomban álló ingatlan jogalap nélküli, részrehajló eljárásban történő kisajátítása, amely helyzet a tulajdonhoz való jogomba történő alaptörvény-ellenes beavatkozást eredményezett akként, hogy nem álltak fenn a kivételesség és a közérdek alaptörvényi feltételei. A hatósági eljárás során a fegyverek egyenlőségének és a részrehajlás mentes hatósági eljárásnak a követelménye sérül, iratbetekintései jogomat nem biztosították maradéktalanul, indítványaimat pedig figyelmen kívül hagyták. Az ezt követő bírósági eljárásban pedig rám hárult az a bizonyítási teher és annak minden anyagi vonzata, amely a hatósági eljárásban a hivatalbóli tényállásfelderítés és az ügyféltámogató eljárás körében a hatóságot terhelte volna. Arra tekintettel, hogy a hatóság indokolás nélkül, illetőleg utóbb megállapítottan iratellenesen hagyta figyelmen kívül a bizonyítási indítványaimat és a bírósági eljárásban pedig kvázi megfordult a bizonyítási teher – anyagi teljesítőképességem hiányában – nem tudtam alátámasztani az állításomat. Hangsúlyozom, hogy nem a konkrét felvetéseim felülvizsgálatát kérem a t. Alkotmánybíróságtól, nem a hatósági és a bírósági eljárásban előadott érveim figyelembevételét. Tisztában vagyok azzal, hogy a t. Alkotmánybíróság nem mint „negyedfokú jogorvoslat” funkcionál a jogrendszerben, hanem mint az alapjogok sérelmét a jogrendszer záróköveként kiküszöbölni hivatott szerv kell eljárjon jelen ügyben. Az esetleges részletek bemutatására épp ezért csak a teljes kép megismerése érdekében, nem annak felülvizsgálata szándékával keríték sort, azt alátámasztandó, hogy a tulajdonhoz való jogom korlátozására nem – az Alaptörvény által elvártan – kivételesen került sor és az ennek kapcsán lefolytatott hatósági, majd bíróság előtti jogorvoslati eljárás nem felelt meg a tisztességes hatósági és bírósági eljárás követelményeinek részben hanyag eljárás, részben pedig téves és rögzült bírói gyakorlat miatt.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdése értelmében a kérem az adataim zártan kezelését.

Az alkotmányjogi panaszom indokául előadom az alábbiakat.

Az Alaptörvény megsértett rendelkezései

XIII. cikk

- (1) Mindenkinnek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
- (2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

XXIV. cikk

- (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

XXVIII. cikk

- (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

I. Tények

1. Ingatlantulajdonnal rendelkezem [REDACTED] Önkormányzata területén, amely ingatlan egyben az én és családom lakóhelyeül is szolgál. Kiindulásként rögzítem, hogy ez az egyetlen ingatlanvagyonom, amely tulajdonképpen egy mindösszesen [REDACTED] m² területű telek, rajta egy megközelítőleg [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] Önkormányzata mindenkori vezetése immáron megközelítőleg 20 éve tartja napirenden az un. bölcsőde projektet, amely a község által nyújtott közszolgáltatások bővítését célozza. E körben viszonylag kevés érdemi próbálkozása volt a testületnek, ám az elmúlt években egy sikeres EU-s pályázat nyomán kapott támogatás megteremtette az anyagi hátteret a projekt elindításához. Ennek keretében az önkormányzati testület előbb módosította a helyi építési szabályzatot aszerint, hogy megjelölte a projekt kapcsán kisajátítani szükségesnek vélt területeket, majd településképi rendeletet alkotott. Itt jegyzem meg, hogy ezen rendeletek megalkotása során nem kerültek bevonásra az érintett telektulajdonosok, így én magam sem, holott a lentebb részletesen előadottak értelmében a telkem több mint egyharmad részét elvonta az önkormányzat.

2. [REDACTED] Önkormányzata (továbbiakban: önkormányzat vagy II.r. alperes) 2018. május 14. napján kelt levelével (I/4. szám alatt mellékelve) vételi ajánlatot tett részemre a [REDACTED] hrsz. alatt található, 1/1 arányú tulajdonomban álló ingatlan [REDACTED] nagyságú részére [REDACTED] m² árral kalkulálva. Ezt a vételi ajánlatot 2018. június 8-án kelt, jogi képviselőm útján megküldött válaszlevelében (I/5. szám alatt mellékelve) elutasítottam a következő indokokra hivatkozással. Mindenekelőtt az ajánlatban foglalt összeg állásponantom szerint nem tükrözte az ingatlanrész tényleges piaci értékét, különös figyelemmel arra a tényre, hogy az általam eszközölt, nagy költségű beruházások eredményeként a korábbi mocsaras területből értem el a mai állapotát a teleknek, továbbá elvégeztem olyan, egyébként önkormányzati feladatkörbe eső munkálatokat is, mint a telek melletti árok kialakítása. Rögzítettem, hogy az önkormányzat által felajánlott összeg már az ingatlan 2005-ös adásvételkor általam megfizetett összeg területarányos részét sem éri el, az irracionálisan alacsony. Kértem egyúttal a II.r. alperest, hogy amennyiben valóban szüksége van az ingatlanom érintett részére, úgy ajánljon fel az ingatlanrésszel azonos értékű belterületi építésre alkalmas csereingatlant, vagy egyéb olyan belterületi ingatlant, amely kompenzálni tudja az érintett ingatlanrész elvonásával járó anyagi veszteséget, figyelembe véve a ráfordított költségeket is.

3. A II.r. alperestől a fenti levelemre válasz nem érkezett, azonban kisajátítási kérelmet nyújtott be az ingatlanom megjelölt részére a Kstv. 2. § c) pontjára alapítva. A tények teljességéért mutatok rá,

hogy az önkormányzat elsőként egy az ő szempontjából sikerre nem vezető eljárást kezdeményezett. Az eljárást akkor lefolytató hatósági ügyintéző részletes hiánypótlásban hívta fel az önkormányzatot arra, hogy a kisajátítás jogalapjának fennálltát alappal ellenőrizhesse és teljeskörű tényfeltárás után tegye eleget a hatósági döntéshozatalnak. Az önkormányzat ugyanakkor nem tett eleget a hiánypótlásnak, így az első kisajátítási eljárás megszüntetésre került (a hiánypótlásra felhívó végzés és a határozat I/6. szám alatt mellékelve).

4. A jelenlegi alkotmányjogi panasszal érintett ügy a második, a telkemet érintő kisajátítási eljárás, amely a II.r. alperes 2019. március 4-én kelt kérelmével indult meg. A Heves Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Hatósági, Építésügyi és Oktatási Osztály (továbbiakban: hatóság vagy I.r. alperes) a kisajátítási eljárás megindításáról 2019. március 13-án kelt HE/HAT/436-2/2019. számú irattal (I/7. szám alatt mellékelve) tájékoztatott. Az értesítést követően **közvetlen megkereséssel (I/8. szám alatt mellékelve) éltem a hatóság irányába, kérve tájékoztatásukat az eljárás menetéről, a megteendő nyilatkozatokról**, hangsúlyozottan ekkor még jogi képviselő nélkül jártam el. Kértem emellett az eljáró hatóságot, hogy **részemre az ügy eddigi iratanyagát, az önkormányzat által benyújtott dokumentumokra kiterjedően küldje meg**. Kérésemre a hatóság csak részleges iratanyagszolgáltatást teljesített (I/9. szám alatt mellékelve). Ebből kifolyólag újabb megkereséssel, egyben pedig panasszal (I/10. szám alatt mellékelve) éltem a hatóság irányába, amelyre további iratokat – így különösen, de nem kizárólag az önkormányzat kisajátítási eljárásra irányuló kérelmét – is megküldte a hatóság részemre.

5. Az eljárás megindításáról szóló értesítésben továbbá az I.r. alperes külön is felhívta a figyelmemet arra, hogy a Kstv. 40/G. § értelmében az eljárásban sem én, sem képviselőm nem jogosult elektronikus úton eljárni, nyilatkozatot tenni. Az I.r. alperes 2019. április 10-én kelt, HE/HAT/436-14/2019. számú végzésével (I/11. szám alatt mellékelve) szakvélemény elkészítésére szakértőt rendelt ki és ebben az iratban rögzítette, hogy a szakértői véleményre legkésőbb a tárgyaláson jogosult minden ügyfél reagálni, észrevételeket tenni. A kirendelt szakértő részemre megküldött levele (I/12. szám alatt mellékelve) értelmében a helyszíni szemlére 2019. április 23-án délelőtt 9 órakor került sor, amelyen személyesen részt venni – munkanap lévén – nem állt módomban, ugyanakkor a szemle lefolytatását távollétem nem akadályozta.

6. Az eljárás során jogi képviselőt is meghatalmaztam érdekeim szakszerű érvényesítése céljával. Jogi képviselőm – aki azonos jelen alkotmányjogi panasz benyújtása és a peres eljárás során eljáró képviselővel – székhelye természetben a [REDACTED] szám alatt található, irodája

is itt működik kizárólag (ennek a nem elektronikus kapcsolattartás szempontjából van relevanciája). A jogi képviselőm a 2019. május 10-i keltű „kérelem és észrevétel” tárgyú irattal (I/13. szám alatt mellékelve) jelentkezett be a hatósági eljárásba, amelynek megküldésére a Kstv. 40/G. §-ának megfelelően postai úton került sor. Az ajánlószelvény és a térítvevény szelvény (I/14. szám alatt mellékelve) tanúsága szerint a feladásra 2019. május 10-én került sor, míg az I.r. alperes a beadványt 2019. május 14-én vette át.

7. A beadványomban elsődlegesen az eljárás megszüntetését, másodlagosan pedig a kérelem elutasítását kértem. Előadtam az általam relevánsnak tartott további tényeket, így azt, hogy **a II.r. alperes a kisajátítani tervezett ingatlan közvetlen közelében, és további, akár gyalogosan is kényelmesen megközelíthető területen rendelkezik saját tulajdonú ingatlanokkal, ezek között jelenleg még be nem épített ingatlanokkal is, amelyek a kisajátítással érintett ingatlan és szomszédos ingatlanokra tervezett bölcsőde funkció befogadására teljes mértékben alkalmasak lennének.** Hivatkoztam rá, hogy **az ingatlanomra nem bölcsőde, hanem parkoló kerül(ne) kialakításra,** amely nem közvetlenül a közérdekű célt valósítaná meg. **Mellékeltem rendelkezésemre álló tulajdoni lapokat, amelyek II.r. alperes tulajdonosi pozícióját igazolták más telkek vonatkozásában és indítványoztam az I.r. alperes felé, hogy a hivatalbóli tényállásfelderítés [Ákr. 3. §] keretében az illetékes földhivataltól a további önkormányzati ingatlan tulajdonokra vonatkozó adatokat szerezzem be, vagy belátása szerint hívja fel II.r. alperest nyilatkozattételre e körben.** Ráműtöttem továbbá arra, hogy a II.r. alperes intenzív ingatlangazdálkodást folytat, az elmúlt években is megvált a kisajátításban felhozott projektekre alkalmas telkektől, ám még rendelkezésére áll több megfelelő ingatlan. Ennek alátámasztására válogatás-szerűen mellékeltem fotódokumentációt és utaltam arra, hogy e körben is a hatóságot terheli a tényállásfelderítés kötelezettsége, esetlegesen nyilatkoztassa a II.r. alperest ingatlanvagyona vonatkozásában.

8. A szakértői véleményt (I/15. szám alatt mellékelve) az I.r. alperes a HE/HAT/436-19/2019 számú, tárgyalásra meghívó végzése (I/16. szám alatt mellékelve) mellékleteként küldte meg részemre. A végzés és a 34 oldalas szakértői vélemény – amelyből minimálisan is 15 oldal érdemi, átolvasandó és észrevételezendő tartalom, nem beszélve a műszaki mellékletekről – kézbesítése részemre 2019. május 10-én, pénteki napon történt meg. A végzésben az I.r. alperes újból felhívta a figyelmemet arra, hogy az észrevételeimet *„legkésőbb a tárgyaláson, vagy annak napjáig”* tehetem meg. Ennek megfelelően a következő munkanapon 2019. május 13-án jogi képviselőm útján benyújtottam „észrevételek” tárgyú beadványomat (I/17. szám alatt mellékelve), amelyet az idő irreális rövideje miatt képviselőm az

ajánlószelvény és a térívevény szelvény (I/18. szám alatt mellékelve) tanúsága szerint elsőbbségi levélként adott postára, továbbra is betartva a nem elektronikus eljárási utat. A térívevény tanúsága szerint az I.r. alperes 2019. május 15-én vette kézhez a május 13-án postázott levelet.

9. A szakvéleményre tett észrevételeimet a következőkben foglalom össze. Mindenekelőtt eljárási szempontból rögzítettem, hogy az a tény, hogy pénteki munkanapot követően legközelebb hétfői napon volt lehetőségem nyilatkozatot megküldeni a kötelező nem elektronikus kapcsolattartás miatt postai úton, nagyban megnehezítette az észrevételezési jogomat, különösen, hogy jogi képviselőmnek is át kellett tekinteni a dokumentumokat és kialakítani az állásfoglalását, ami nem várható el a hétvége alatt. Tartalmi szempontból rögzítettem, hogy a kisajátítással érintett ingatlanhányad kapcsán meghatározott összeg a jelen piaci viszonyokat megközelítőleg tükrözi. Ugyanakkor nem reflektál arra a tényre, hogy az ingatlan jelen vizsgálat során feltárt állapota és minősége az általam végzett értéknövelő beruházások eredménye. Ennek kapcsán mellékeltem a keresethez F/7. szám alatt csatolt levelet és előadtam, hogy a beruházásokat abban a reményben eszközöltem, hogy ingatlanomat saját belátásom szerint tudom hasznosítani, abból akár bérbeadással vagy vállalkozási célú funkcióbővítéssel rendszeres bevételt tudjak realizálni. Hivatkoztam rá, hogy ezen tervek a kisajátítással értelemszerűen nem valósulhatnak meg, a tervezett beruházásmegetérülés ab ovo ellehetetlenül, így *„álláspontom szerint a szakvélemény kiegészítése válik szükségessé e körben”*.

10. Ráműtattam, hogy a szakvélemény az ingatlanrész kisajátítása esetén nem kalkulál azzal, hogy az ingatlanon vállalkozási tevékenység folytatását tervezem: építési tervekkel rendelkezem a vállalkozáshoz szükséges épületek megépítésére, amelyek tervezett helye épp a kisajátítással érintett ingatlan. További figyelembe veendő szempontként hivatkoztam arra, hogy jelenleg az ingatlanban jómagam és 8 gyermekem lakunk, akik szintén [REDACTED] településen képzelik el jövőjüket, a családi házuk bővítésére tehát égető szükség van. Ebből kifolyólag hangsúlyoztam, hogy amennyiben a telek mérete a kisajátítás miatt csökken, vagy vállalkozási tevékenységemet nem tudom megkezdeni, vagy gyermekeimnek nem tudok támogató, ugyanakkor önállóságot biztosító közeget teremteni. Ráműtattam, hogy *„ezeknek a szempontoknak szerepelnie kell akkor, amikor a szakvélemény a visszamaradó ingatlan eredeti céljára használhatóságát (4. sz. kérdés), a visszamaradó ingatlanrész értécsökkenését (5. sz. kérdés), illetőleg a tulajdonos egyéb felmerülő költségét (6. sz. kérdés) vizsgálja. E körben tehát álláspontom szerint a szakvélemény kiegészítése válik szükségessé”*.

11. A szakvélemény kapcsán továbbá hivatkoztam arra, hogy az is rögzíti az összehasonlítás során figyelembe vehető ingatlanokkal szembeni követelményeket, így a hasonló földrajzi elhelyezkedést és

ingatlan típus azonosságát. Mellékelve küldtem meg [REDACTED] vázlatos térképét, amint a helyi léptékben hasonlóknak nem tekinthető földrajzi elhelyezkedésre hívtam fel sz. I.r. alperes figyelmét, valamint a szakvéleményben alapul vett ingatlanok típusának nagybani eltérését is kimutattam, hiszen nagy részük közmű nélküli, míg egyetlen olyan volt, amelyre legalább a villany bekötésre került, míg az én ingatlanom összközműves.

12. Vitattam tehát a kiválasztás megfelelőségét és az ez alapján számított négyzetméter árat is. Rámutattam továbbá, hogy a szakvélemény adós marad annak indokolásával, hogy miért maradna „gazdaságosan értékesíthető” az ingatlanom visszamaradó része, mit ért egyáltalán ez alatt. Az észrevételemben több alkalommal is rámutattam, hogy a szakvélemény kiegészítésére van szükség.

13. Ezt követően az I.r. alperes meghozta a HE/HAT/436-27/2019. számú határozatát, amelyben a II.r. alperes kisajátítási kérelmének helyt adott, részemre pedig kártalanítást állapított meg. A határozat jogi képviselőm részére 2019. június 17-én került postai úton kézbesítésre.

14. 2019. július 2-án keresetet (I/19. szám alatt mellékelve) nyújtottam be a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságra az I.r. alperes útján, amelyben az I. r. alperes hivatkozott határozatának bírósági felülvizsgálatát kezdeményeztem, mivel az álláspontom szerint az sérti a Kstv., valamint az Ákr. több rendelkezését, valamint az általam benyújtott – és a jelen kérelem keretében is ismertetett beadványaimat észrevételeimet tévesen elkésettnek nyilvánította, figyelmen kívül hagyta, valamint **nem vizsgálta, hogy a II. r alperesnek a tulajdonában van-e más olyan ingatlan, amely alkalmas lenne a beruházás megvalósítására.** Keresetlevelemben kérelmeztem továbbá az azonnali jogvédelem elrendelését, amelyet 2019. július 9-én a bíróság el is rendelt, a másodfokú fórum pedig helybenhagyott.

15. Keresetlevelemben a II. r. alperes 2019. július 18-án védíratot (I/20. szám alatt mellékelve) terjesztett elő, amelyben a keresetem elutasítását kérte, lényegében a hatósági eljárásban is kifejtettekkel megegyező indoklásra hivatkozva.

16. Ezt követően a bírósághoz benyújtott nyilatkozatomban kifejtettem érveimet a védíratban foglalt állításokra vonatkozóan, valamint kifejezetten megjelöltem benne, pontosan milyen kérdések mentén látom szükségesnek a szakértői vélemény kiegészítését. Nyilatkozatomban továbbá rámutattam újfent, hogy az I.r. alperes eljárása a kisajátítási tárgyalás hatánapjának kitűzésekor eleve elzárt a szakértői vélemény megkérdőjelezésétől, hiszen a törvényi kereteket nem kihasználva,

kifejezetten szűkre szabta a vélemény beérkezését követően a tárgyalásig eltelt időt, ez pedig az ügyféli jogok gyakorlását semmiképp nem segítette elő, és több ponton az Ákr. rendelkezéseit is sérti [Ákr. 5. § (2) bekezdés; 61. § (1) bekezdés].

17. Kiemeltem azt is, hogy **az I.r. alperes eljárásából elmaradtak olyan elemek, amelyeknek nem a bíróság előtt kellett volna először vizsgálat tárgyát képezniük: így a bölcsőde, mint szükségszerű beruházás vizsgálata, illetőleg az én ingatlanom kizárólagos alkalmassága.** Megjegyzem, amennyiben az indítványaimnak az I.r. alperes eleget tett volna, úgy nem kényszerülök a bírósági eljárásban bizonyítási indítványokat tenni és költségeket előlegezni – amire nem is volt anyagi lehetőségem.

18. A II. r. alperes 2019. szeptember 24. napján tartott tárgyaláson – ekkor először – kérte keresetem elutasítását, elsősorban arra hivatkozva, hogy az általam megjelölt alternatív önkormányzati ingatlanok messzebbre (700-800 m, illetve 1,5-2 km távolságra) vannak, ráadásul nyilatkozatában következetesen óvodára hivatkozik, pedig a teljes eljárás során bölcsőde, valamint ahhoz kapcsolódó parkoló megépítése volt a II. r. alperes által kezdeményezett beruházás célja. A II. r. alperes a tárgyaláson sem adott semmilyen további magyarázatot arra, hogy miért a tulajdonomban álló ingatlan, amely kizárólagosan alkalmas a beruházás megvalósítására. Arra is rámutatok, hogy a II.r. alperes határidőben védíratot nem terjesztett elő, semmilyen nyilatkozatot nem tett a beadványaimra, és a fenti tárgyalási naptól eltekintve nem is képviseltette magát az eljárásban.

19. A Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2019. november 21-én kelt ítéletében, amelyet jogi képviselőm 2019. december 19-én vett át keresetemet elutasította. Indokolásában kitért arra, hogy az I. r. alperes szakértői véleménnyel kapcsolatos beadványomat tévesen minősítette elkésettnek, azonban a bíróság álláspontja szerint I. r. alperes határozata ennek kapcsán érdemi elbírálást tartalmaz, így nem tekinti sérelmeimet helytállónak.

20. Továbbá a bíróság ítéletében **elfogadta a bölcsőde és parkoló építésének közérdekűségét, a kisajátítás kizárólagosságának hiányát pedig nem tekinti alátámasztottnak**, továbbá a szakértői vélemény és az ingatlan értékének csökkenésére vonatkozó kérdésekben is elfogadja alperesek álláspontját.

21. A Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete jogszabálysértő volta miatt kezdeményeztem a Kúria előtti felülvizsgálati eljárást (I/21. szám alatt mellékelve). Kérelmemben

rámutatam, hogy a felülvizsgálati indítványom befogadható – erről a Kúria külön végzésben (I/22. szám alatt mellékelve) előadásomnak helyt adva határozott is. Ezt követően – megvizsgálva érdemben az általam előadottakat – úgy határozott ítéletében, hogy a kisajátítás jogalapja fennáll, annak összecszerűsége kapcsán azonban új eljárás lefolytatása válik szükségessé, mivel utóbbi vonatkozásában elismerte, hogy a szakvéleményre benyújtott nyilatkozatom és indítványaim nem kerültek megfelelően bevonásra az eljárásba. Rámutatok, hogy figyelemmel a kisajátítási törvény hatósági szakaszában fennálló, ám a bíróság előtt a bírói gyakorlat miatt megforduló bizonyítási teherre és annak általam vállalni nem tudott anyagi vonzatára – amely kizárólag a hatósági eljárásban lesöpört indítványaim pótlására szolgáltak volna – jogsérelmemen a megismételt eljárás nem segít. Nem a kisajátítás összege ugyanis, ami jogsérelmemet okozza, hanem az, hogy a kisajátítás jogalapja nem állt fenn, így annak alkotmányos szempontból megkövetelt kivételessége sem támasztható alá.

22. A tények teljessége kedvéért rámutatok, hogy **idén januári közleményében már az önkormányzat is akként nyilatkozik, hogy meg tudja oldani a projektet az én telkem kisajátítása nélkül is** (I/23. szám alatt mellékelve). Ebben az esetben azonban nem állnak fenn azok a törvényi feltételek – nevezetesen, hogy a közérdekű cél megvalósítására kizárólag az adott ingatlanon kerülhet sor [ld. Kstv. 3. § (1) bekezdés c) pont] –, amelyek a kivételesség alkotmányos követelményét hivatottak biztosítani a részlet szabályok szintjén. Ez az utóbb napvilágot látott kijelentés egybecseng azzal, amire én a teljes hatósági és bírósági eljárás során hivatkoztam, és amelyet a hatóság indítványom ellenére sem vizsgált érdemben, a bíróságon pedig már én magam nem tudtam eleget tenni a megforduló bizonyítási kötelezettségnek, így az terhemen maradt.

II. A bírói döntések és a közigazgatási határozat alaptörvény-ellenességének okai

23. Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy „[...] az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése.” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]; korábban: 22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [41]}

24. Emellett a nemzetközi sztenderdekkel kapcsolatban – különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményére (a továbbiakban: Egyezmény) – rámutatok, hogy az Egyezményt a hozzá kapcsolódó joggyakorlattal együtt az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok is számos alkalommal figyelembe vették jogalkalmazói tevékenységük során, mi több, egyfajta kötelező minimum sztenderdként tekintenek a strasbourgi gyakorlatra.

25. Előbbiekből következően az egyes alaptörvény-beli cikkek sérelmének leírásánál hivatkozom egyrészt valamennyi releváns alkotmánybírósági döntésre annak elfogadása idejére tekintet nélkül, illetőleg röviden kitérek a releváns, az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: Bíróság) által kialakított gyakorlatra is.

Az Alaptörvény XIII. cikk (1) és (2) bekezdésében biztosított és védett tulajdonhoz való jog sérelme

26. Jelen ügy tárgya a tulajdonomban álló ingatlan törvényi jogalap nélküli kisajátítása. Kiindulásként rögzítem, hogy jelen panaszban nem a Kstv-ben foglalt feltételek hiányára kíván reflektálni, hanem kifejezetten arra fókuszál, hogy a jelen ügyben felmerült hiányosságok már az Alaptörvényben biztosított kivételesség követelményét is sértik.

A Bíróság esetjoga

27. A Bíróság állandó esetjoga, hogy minden tulajdonjog korlátozásnak „legitim célt” kell szolgálnia, „jogszerűnek” kell lennie, és a jogkorlátozásnak az elérendő céllal arányban kell állnia. A

Bíróság esetjoga szerint a közérdek fogalma tág, abba tehát mint legitim törvényhozói cél beleférhet egy tulajdonkorlátozó jogszabály indoklásából kitűnő társadalmi cél.

28. A Bíróság állandó gyakorlata, hogy a „jogszerűség” fogalma az összes egyezményes jog tekintetében érvényesülő előírás (*Rekvényi v. Hungary* [GC], no. 25390/04, 20 May 1999, § 59, *Korbély v. Hungary* [GC], no. 9174/02, § 70, 19 September 2008). A jogszerűség fogalmába egyfelől beletartozik az, hogy a jogkorlátozásra formai szempontból a nemzeti jog előírásai szerint kerüljön sor. Másfelől, a jogkorlátozás alapjául szolgáló jogszabályra un. tartalmi, illetőleg minőségi követelmények is vonatkoznak, mint: előreláthatóság és általánosságban véve az önkényességtől való mentesség (*Rekvényi*, § 59). A Bíróság gyakorlata értelmében a **hazai jog előírásaival ellentétes jogkorlátozás nem tekinthető olyannak, mint ami „törvényben meghatározott”** (*Kovács v. Hungary*, no. 19325/09, § 20, 20 December 2011).

29. A Bíróság állandó gyakorlata értelmében a tulajdon békés élvezetébe történő beavatkozásnak – így természetesen a tulajdontól való teljes vagy részleges megfosztásnak is – olyannak kell lennie, mely **„tisztességes egyensúlyt” teremt a közérdek és az egyén alapvető jogai védelmére vonatkozó elvárások között.** Így különösen egy **ésszerű arányossági kapcsolatnak** kell lennie az alkalmazott eszközök és az elérni kívánt cél között, amennyiben tulajdontól való megfosztásról beszélünk (*Scordino v. Italy*, no. 6813/97, § 93, 29 March 2006).

30. A Bíróság elismerte, hogy az Államok a tulajdonhoz való korlátozása kapcsán széles mérlegelési szabadsággal rendelkeznek abban a tekintetben, hogy mik az elérni kívánt célok, és hogy azokat hogyan érik el (*Herrmann v. Germany* [GC], no. 9300/07, § 74, 26 June 2012).

Az Alkotmánybíróság gyakorlata

31. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tulajdonhoz való jogot. Az AB klasszikus megfogalmazásában: [a]z Alkotmány a tulajdonjogot mint az **egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti védelemben.** Az alkotmányos védelemnek úgy kell követnie a tulajdon társadalmi szerepének változását, hogy közben ugyanezt a védelmi feladatot elláthassa. Illetve: [a] tulajdonhoz való alapvető jog védelmében a minőségi határvonal ma már nem a tulajdon korlátozása és polgári jogi értelemben vett elvonása között húzódik. Az alkotmányossági kérdés az lett, hogy **milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozást** minden ellenszolgáltatás nélkül **eltűrnie,** illetve mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért.

32. A testület következetes gyakorlata, hogy a tulajdonjog védelme **tágabb kört ölel föl, mint a polgári jogi védelem**. Az alkotmányos tulajdonvédelem kiterjed minden olyan **jogosítványra, amely a jogosult jogi pozícióját meghatározza** [17/1992. (III. 30.) AB határozat, 40/1997. (VII. 1.) AB határozat]. Egy korai határozatában az AB ezt így fogalmazta meg: [a]z Alkotmánybíróság elvi élel mutat rá arra, hogy az Alkotmány 13. § (1) bekezdése nemcsak a tulajdonjog, hanem az azzal összefüggő **minden vagyoni jog biztosítására vonatkozik** [ld. 17/1992. (III. 30.) AB határozat]. Így az alkotmányos tulajdonvédelem magában foglalja a tulajdonjog egyes részjogosítványait, tehát a birtoklás, a használat, és a hasznok szedésének jogait is.

33. A tulajdonhoz való jog **nem korlátlan és korlátozhatatlan**. Az alapjogként védett tulajdonjog tartalmát annak **köz- és magánjogi korlátaival együtt** kell értékelni. Az alkotmányos **tulajdonvédelem terjedelme függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától**, illetve a korlátozás módjától. Erre is utal a tulajdonhoz való joghoz kapcsolódó azon alaptörvényi mondat, amely a korábbi Alkotmányhoz képest új elem a tulajdonjog alkotmányos megfogalmazásában: [a] tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

34. A tulajdonnak az állam által történő korlátozása kapcsán az Alkotmánybíróság a korlátozás céljával és arányosságával kapcsolatos megfontolásokat vizsgálta több határozatában. A 64/1993. (XII. 22) AB határozat szerint az állami beavatkozás alkotmányossága megítélésének súlypontja, az **alkotmánybírósági értékelés voltaképpeni tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett**. Ugyanakkor míg az AB a szükségesség tekintetében korábban elegendőnek ítélte a közérdekre való hivatkozás indokoltságát vizsgálni, illetőleg elfogadta a közérdek absztrakt tartalmát, a fórum gyakorlatában változás figyelhető meg. Egyrészt az alkotmányossági minimumok körében rögzítette az AB, hogy [a] közérdek alapján történő tulajdonkorlátozásnál az Alkotmánybíróság **nem tekinti elégséges alapnak, hogy a jogszabály általánosságban hivatkozik a korlátozást szükségessé tevő közérdekre** [...]. A közérdeket jogszabályban úgy kell meghatározni, hogy **konkrét ügyben** a közérdekből történő korlátozás szükségességét **bíróság ellenőrizhesse** [ld. 42/2006. (X. 5.) AB határozat]. Továbbá a testület azt is kimondta, hogy a közérdek miatt fennálló szükségesség fennállásának bizonyítása a normaalkotó [...] felelőssége [50/2007. (VII. 10.) AB határozat].

35. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a közérdek követelményének a hagyományos értelemben vett közhasznú és közcélú korlátozásokon túl olyan korlátozások is megfelelhetnek, amelyek közvetve oldanak meg társadalmi problémákat [ld. fent hivatkozott 64/1993. (XII. 22.) AB

határozat]. Az arányosság kérdésével több határozatában is foglalkozott az Alkotmánybíróság [pl. 7/2006. (II. 22.) AB határozat, 13/1998. (IV. 30.) AB határozat, 3/2000. (II. 25.) AB határozat]. Ezekből arra a következtetésre lehet jutni, hogy **a tulajdonkorlátozás arányossága olyan vizsgálat, amely alapvetően a konkrét eset körülményeitől függ**, teret engedve a kazuisztikának.

36. A Kstv. általam alkalmankénti hivatkozása kapcsán utalok arra, hogy az AB gyakorlat is a szakági jogszabályokban foglalt követelményekkel tölti ki a tulajdonhoz való jog tartalmát. E körben az AB rögzítette: [a] tulajdon jogi fogalmát és tartalmát általában nem közvetlenül az Alaptörvény, hanem más jogi normák határozzák meg. Az Alaptörvény által védett jogok körét és tartalmát ugyanakkor az Alaptörvény alapján kell megállapítani. Ez az ellentmondás nehézséget jelent a tulajdonként védett jogosítványok meghatározásakor. Az ellentmondás úgy oldható fel, hogy az **Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi**: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában köteles tiszteletben tartani azokat a jogosultságokat, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői {25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]}. Az Alaptörvény XIII. cikke **védi tehát a megszerzett tulajdont az elvonás ellen**, illetőleg annak korlátozása ellen {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}.

37. A 64/1993. (XII. 22.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy a kisajátítás a tulajdon közjogi megterhelésének az a szélső esete, amikor a teherviselés alkotmányossága elismerésre kerül, és emellett legfeljebb az állaggarancia értékgaranciával való helyettesítésére kerül sor.

38. Az Alkotmánybíróság a 35/2005. (IX. 29.) AB határozatban leszögezte, hogy a tulajdonhoz való jog védelme megkívánja, hogy a törvény – a kisajátítás kivételességére is tekintettel – a közérdekű célok azon eseteire korlátozza a kisajátítás lehetőségét, amelyek megvalósítása **végső soron csak a tulajdon elvonásával lehetséges**. A törvényhozó a kisajátítás intézményét oly módon köteles szabályozni, hogy a szabályozás garanciát nyújtson arra, hogy a tulajdon közhatalmi eszközökkel történő elvonására teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett is csak akkor kerülhessen sor, **ha a közérdekű cél más módon, mint kisajátítással nem valósítható meg**. A kisajátítás ennek megfelelően kivételes eszköz, és az államnak, **a helyi önkormányzatoknak arra kell törekedniük, hogy a törvényben foglalt közérdekű célokat annak alkalmazása nélkül valósítsák meg**.

A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre

39. A tényállásban előadottak alapján tulajdonhoz való jogom elvonására került sor egy kisajátítási eljárás keretében. Az elvonás alkotmányosságának vizsgálatakor elsődlegesen azon célt kell azonosítani, amely a Bíróság gyakorlata értelmében legitímnek, míg az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint szükségesnek minősül. Az alkotmánybírói gyakorlat a tulajdonhoz való jog kapcsán speciálisan határozza meg a szükségességet, mégpedig akként, hogy a kisajátítás célját közérdekűként és kivételesként azonosítja, ezzel egyfajta különálló alapjogkorlátozási tesztet vezet be az általános teszt mellett.

40. Jelen ügyben az önkormányzat, mint kérelmező egy un. bölcsőde projekt megvalósítása érdekében kezdeményezte a telkem több mint egyharmadának kisajátítását. A bölcsőde mint közintézmény megépítése meglátásom szerint elvi síkon elfogadható olyan közérdekű célnak, amely a közösség tajainak egy részétől rugalmasságot, esetlegesen áldozatokat vár el. Ugyanakkor a konkrét esetben a telkem kisajátítására – a dokumentumok által is igazoltan nem a bölcsőde, hanem egy ahhoz ugyan kapcsolódó, de semmiképp sem elengedhetetlen – parkoló megépítése miatt került sor. Így elsődlegesen megállapítható, hogy a közérdek, amelyért az ingatlanom kisajátítás alá, a tulajdonhoz való jogom pedig kiüresítésre került eleve nem áll fenn.

41. A tulajdonkorlátozási teszt következő eleme a kivételesség. Ennek keretében visszautalok arra a fent hivatkozott gyakorlatra, hogy az alkotmányos követelményeket a szakági szabályok alkalmazásával lehet kitölteni tartalommal. Meglátásom szerint a kivételesség garanciális elemét szolgálják az alábbi Kstv. rendelkezések:

3. § (1) Kisajátításnak akkor van helye, ha

- a) a közérdekű cél megvalósítása az ingatlanon fennálló tulajdon korlátozásával nem lehetséges, vagy - külön törvény alapján - a közérdekű használati jog, vezetékjog, szolgalmi jog alapításában a tulajdonossal nem jött létre megállapodás, illetve e jogokat az illetékes hatóság nem engedélyezte;
- b) az ingatlan tulajdonjogának megszerzése adásvétel vagy csere útján nem lehetséges;
- c) a **közérdekű cél megvalósítására kizárólag az adott ingatlanon kerülhet sor**, illetve, ha a közérdekű cél megvalósítására **több ingatlan alkalmas, annak más ingatlanon való megvalósítása a tulajdon nagyobb sérelmével járna**; és
- d) a kisajátítással biztosított tevékenység közösségi előnyei a tulajdon elvonásával okozott kárt jelentősen meghaladják. [...]

42. Ügyemben a hatósági eljárás során is előadtam, hogy az önkormányzat rendelkezik más, alkalmas ingatlanokkal, erre nézve példálózóan be is csatoltam tulajdoni lapokat, illetőleg fényképeket,

és indítványoztam, hogy a hatóság nyilatkoztassa meg a kérelmező önkormányzatot a teljes ingatlanvagyona vonatkozásában, mivel a kérelmezőt terheli az eljárásban a kisajátítás körülményei fennálltanak bizonyítása, így az, hogy igazolja, nem áll rendelkezésre más ingatlan, vagy a más ingatlanon történő megvalósítás aránytalanul nagyobb terhet jelentene, a tulajdon nagyobb sérelmével járna. A hatóság ezen indítványomnak nem tett eleget, a hivatalbóli tényállás felderítés során sem vizsgálta azt, hogy a kivételesség alkotmányos garanciájának ezen követelménye fennállt-e (ennek a lentebbi alapjogsérelmek során is van relevanciája). Ebből kifolyólag megállapítható álláspontom szerint, hogy nemcsak a közérdekűség, de a kivételesség sem azonosítható jelen ügyben, így a tulajdonhoz való jogom elvonására alkotmány-ellenesen került sor.

43. A speciális alkotmányjogi teszt mellett rámutatok a strasbourgi fórum által elvárt gyakorlatra, amely szerint minden tulajdonjog elvonás (vagy abba beavatkozás) esetén fenn kell tartani egy egyensúlyt a megvalósítandó cél és a beavatkozással okozott kár/korlátozás között; ez jelen esetben bizonyosan nem valósul meg. Az utóbbi tett nyilatkozatok is jól mutatják, valójában semmi szükség nem volt a tulajdonom elvonására, így pedig nem kerülhet arányosításra sem a bölcsőde, mint közcél megvalósítása, sem pedig a valójában létrehozandó parkoló megépítésével szerzett esetleges közösségi előny.

44. Összegzőképpen látható, hogy a tulajdonom elvonására névleg ugyan kisajátítási eljárásban került sor, ám az nem felelt meg a kivételességből fakadó garanciális követelményeknek, utóbb pedig a teljes jogalap valótlanságára is fény derült. Figyelemmel arra, hogy az elvonásra az alkotmányos követelmények figyelmen kívül hagyásával került sor, az alapjogomba történő alaptörvény-ellenes beavatkozásra került sor, amelyet a hatósági eljárást követően a bírósági eljárás is konzervált, további lent kifejtett jogsérelmeket is okozva.

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági eljáráshoz való jog

Az Alkotmánybíróság gyakorlata

45. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy **ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon** és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

46. A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmával az Alkotmánybíróság már több döntésében foglalkozott. Ezek lényege a következőkben foglalható össze. A 3223/2018. (VII. 2.) AB határozatban rögzítette az Alkotmánybíróság, hogy a tisztességes hatósági eljáráshoz való **jog nem azonosítható a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal**, amelyet az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése garantál. Az előbbi döntésben azt is megállapította a testület, hogy [a] tisztességes hatósági eljárás **követelménye egyetlen hatósági eljárásban sem sérülhet**, jöllehet az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményrendszer **eltérő lehet az egyes szakigazgatási eljárásokban, azok sajátosságaira tekintettel**. Az Alaptörvényből levezethető követelményeknek tehát figyelemmel kell lenniük az egyes szakigazgatási eljárások speciális vonásaira.

47. A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmaként az Alkotmánybíróság számos olyan részjogosítványra mutatott rá gyakorlatában, amelyek **az ügyfelet helyezik középpontba**, és amelyek érvényesítése a vizsgálati típusú hatósági eljárás alaki és anyagi hatékonyságát (gyorsaságát, szakszerűségét, törvényességét), összességében **jognak alárendeltségét hivatottak szolgálni**. E részjogosítványok a korlátozhatóság szempontjából az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti rezsim alá tartoznak. Ilyennek minősül például a határozat közlése {6/2017. (III. 10.) AB határozat, Indokolás [37]–[39]} és a közlés módja {17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [109], megerősítette: 35/2015. (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [27]}; a **fegyveregyenlőség az olyan hatósági eljárásokban, amelyek ellenérdekű ügyfelek részvételével zajlanak** {10/2017. (V. 5.) AB határozat, Indokolás [61]–[63]}; az **iratbetekintéshez való jog**. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította már, hogy „az eljárás megindulásáról való értesítés joga, valamint a bizonyítékok megismerésének joga a nyilatkozattételhez és a védekezéshez való jogon keresztül a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog értelmezési tartományához szükségképpen hozzátartozik” {3311/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [33]}.

48. Az Alkotmánybíróság legutóbbi releváns határozatában {3090/2019. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [30]} azt is kimondta, hogy az egyes részjogosítványokból az előbbieket szerint építkező tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalma másként is megragadható. Teljességre törekvő megközelítésben ez az alapjog ugyanis **a hatóság jogi eljárásának egészére nézve jelent egy alapjogilag egységként értékelt és védett minőséget**. Míg az alapjog részét képező jogosítványok az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti kritériumrendszerben igazolható módon korlátozhatók, addig a hatósági eljárásnak összességében szemlélve mindvégig tisztességesnek kell lennie. Utóbbi megközelítésben **nincs helye a korlátozás igazolásának, mert már magának a fair minőségnek a megállapítása is mérlegelés eredménye**.

A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre

49. Kiindulásként rögzítem, hogy a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogomba beavatkozás történt, amikor a kisajátítási hatóság (I.r. alperes) az iratok megismeréséhez fűződő jogomat csak több részletben, többszöri kérésemre és akkor sem teljeskörűen biztosította, továbbá akkor, amikor az indítványomat, amely a kisajátítást alapjaiban kérdőjelezte meg annak jogalapja vitatásával, nem telejsítette.

50. Figyelemmel arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog abszolút jogosultságkénti tekintése a hatósági eljárásokra is kiterjed, így álláspontom szerint az ehhez fűződő jogomba történő beavatkozás eleve nem lehet alaptörvény-konform.

51. Fontos alkotmányos kritérium, hogy az eljárás egészét kell figyelembe venni, amely szempontot jelen ügyre alkalmazva arra a megállapításra kell jutnunk, hogy eleve a felek egyenlősége, mint a hatósági eljárással szemben is támasztott követelmény sérül akkor, ha a hatóság nem, vagy nem teljes iratanyag megismerést biztosít. Hangsúlyozom, a dokumentumok között semmilyen titkosított, vagy más szempontból védendő adat nem fekszik el; nincsenek üzleti titkot vagy szellemi tulajdont tartalmazó iratok; semmilyen konkrétan felhívható jogalap nem áll rendelkezésére a hatóságnak akkor, amikor két körben és másodsorra is hiányosan szolgáltatott iratokat az eljárásról. Tette ezt úgy, hogy az iratmásolatok térítési díját megfizettem.

52. Előbbi kapcsán rámutatok, hogy a kisajátítási eljárásban – ahogy elég sok hatósági eljárásban – az iratanyag teljes megismerése az egyetlen lehetősége a másik félnek arra, hogy vitassa a kérelem, illetőleg az eljárás jogszerűségét. Amennyiben nem kap teljes hozzáférést a fél az iratanyaghoz, nincs meg az az eljárási biztosíték, hogy észlelje az általa vitatni kívánt, jogszabálysértőnek, illetőleg jogellenesnek tartott megállapításokat, hivatkozásokat, így az eljárásban nem tud egyenlő félként részt venni, jogait érvényesíteni.

53. A hatósági eljárás kapcsán a másik fontos, az alapjogom sérelmére vezető tény, hogy az I.r. alperes bizonyítatlan, alátámasztás nélküli kérelmezői előadást fogadott el az én alapos vitásom ellenére. Anélkül, hogy a konkrét eljárás felülvizsgálatát kérném a t. Alkotmánybíróságtól csupán rámutatok, hogy a Kstv. értelmében nekem „csak” valószínűsítési kötelezettségem áll fenn annak vitatása kapcsán, hogy a kisajátítás jogalapja – alkotmányossági követelményként megfogva a kivételessége – fennáll-e [ld. Kstv. 4. § (3) bekezdés].

54. Az alperesi hatóság eljárásának részrehajló jellegét nem is mutatja jobban semmi, minthogy én az imént hivatkozott valószínűsítésnek a tényállásban foglaltak szerint is eleget tettem. Emellett indítványoztam, hogy az önkormányzat kerüljön nyilatkoztatásra vagy a hatóság maga szerezzé be a kérelmező ingatlanvagyon listáját, alátámasztandó, hogy nem az én telkem az egyetlen, ahol a kisajátítási cél megvalósítható. Utóbbi kapcsán rámutattam, hogy nekem nagy anyagi terhet jelentene a tulajdoni lapok lekérése; azon tulajdoni lapoké, amelyekről nyilvántartást a hatóság egy másik főosztálya vezet, így neki – ha úgy tetszik – csak egy kattintás az egész. Sem erre nem került sor, sem pedig az önkormányzat kérelmező nyilatkoztatására.

55. Tekintettel arra, hogy ez a tényállásfelderítés alperesnek törvényi kötelezettsége lett volna, ennek elmaradása közvetlenül eredményezi, hogy nem győződött meg a kisajátítás jogalapjának és a kivételesség követelményének fennállásáról, így nem hozhatott megalapozott, a tisztességes hatósági eljárás követelményeinek az egyenlőség és a jognak való alárendeltség szempontjából eleget tevő döntést. Az a tény, hogy ez a megalapozatlan határozat egy olyan eljárásban született, ahol az iratmegismerési jogomat részlegesen biztosították csak, és amely a tulajdonom elvonását eredményezte, még inkább hangsúlyossá teszi a hatóságnak felróható alapjogsértést.

56. Előbbiekre figyelemmel azon az állásponton vagyok, hogy a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogomba alaptörvény-ellenes beavatkozásra került sor, amelyet egyebekben a bírósági eljárás is fenntartott, azt továbbá ki is terjesztette a saját eljárása vonatkozásában. Egy olyan hatósági eljárás ugyanis, amely nem biztosítja az ellenérdekű felek egyenlő részvételét, és amely a tények feltárása nélkül nyilvánvalóan az egyik félnek kedvező határozatban a másik félnek alapjogsérelmet okoz nem tekinthető tisztességesnek sem a szó hétköznapi, és különösen nem alkotmányjogi értelmében.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog sérelme

A Bíróság esetjoga

57. A Bíróság esetjoga értelmében a tisztességes eljáráshoz való jogra való hivatkozás megillet minden olyan személyt, aki úgy véli, hogy jogellenes beavatkozás történt valamely jogának gyakorlásába, és aki azt panaszolja, hogy nem volt lehetősége arra, hogy igényét a 6. cikk 1. bekezdésében támasztott követelményeknek megfelelően bíróság elé terjessze. (ld. *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, nos. no. 6878/75; 7238/75, judgment of 23 June 1981, § 44)

58. Az eljárás tisztessége követelményének sérelmét a Bíróság csak akkor tartja megállapíthatónak, ha azt a per későbbi szakaszaiban sem orvosolták. A tisztességes eljárás hiánya megállapítható például, ha az eljárásban a felek számára nem volt biztosítva a felek egyenjogúsága, mellérendeltsége, a megfelelő részvétel vagy a fegyverek egyenlőségének követelménye.

59. A Bíróság több esetben is hangsúlyozta a fegyverek egyenlősége elvének fontosságát. Így kiemelten kezelendő az az elvárás, mely szerint **biztosítani kell a felek számára hatékony lehetőséget arra, hogy a másik fél érveit, észrevételeit cáfolhassák**, arra reagálhassanak (*Buchberger v. Austria*, no. 32899/96, judgement 20 December 2001, 50. §). Ennek eszközei lehetnek akár az eljárásban részt vevő tanúhoz a meghallgatása során intézett kérdések, vagy éppen eljárási értelemben sikeresen beterjesztett (a bíróság által figyelembe vett) bizonyítások.

60. A Bíróságnak a *Kress vs. Franciaország* (no. 39594/98, judgment of 7 June 2001, § 72) ügyben kifejtett álláspontja szerint ennek a jognak lényegi tartalma: mindkét fél számára észszerű lehetőség biztosítása arra, hogy **ügyét olyan feltételek között adja elő, amelyek nem helyezik őt nyilvánvalóan hátrányos („substantial disadvantage”) helyzetbe ellenfeléhez képest**. Általánosságban elmondható tehát, hogy egyfajta tisztességes egyensúly („fair ballance”) kell fennálljon a felek között.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata

61. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az AB klasszikus megfogalmazásában: a tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírói gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének

egymásra vonatkoztatásából tartalmilag levezetett alkotmányos alapjog [ld. 315/E/2003. AB határozat].

62. A „tisztesleges eljárás” (*fair trial*) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem [...] az Alkotmány alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl – különösen a büntetőjogra és eljárásra vonatkozóan – az 57. § többi garanciájának teljességét is átfogja. Sőt az – 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a *fair trial* olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás ’méltánytalan’ vagy ’igazságtalan’, avagy ’nem tisztességes’ [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

63. A tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelménye több elvet és garanciális elemet is magában foglal, így a bírósághoz fordulás jogát, a pártatlanság, valamint a jogegyenlőség követelményét, az ésszerű időn belüli eljárást, a **fegyveregyenlőség elvét** és a jogorvoslathoz való jogot is.

64. Több alkotmánybírósági döntés rámutatott, hogy az eljárás tisztessége olyan minőség, amely **az eljárás egészének figyelembevételével ítéltető meg**. Az Alkotmánybíróság az erre vonatkozó döntéseiben meghatározza a tisztességes eljárás által megkövetelt általános ismérveket. Kiemelte, hogy **a tisztességes eljáráshoz való joggal szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog** vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [pl. 14/2002. (III. 20.) AB határozat; 15/2002. (III. 29.) AB határozat; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat; 14/2004. (V. 7.) AB határozata].

65. A döntések kimondják azt is, hogy „az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a közigazgatási eljárásban szintén irányadó olyan követelmény, amely a közigazgatási határozatok érdemi felülvizsgálatát biztosítja.” [32/1990. (XII. 22.) AB határozat].

66. Az Alkotmánybíróság – összefüggésben a döntés indokolásának ügyfél jogorvoslatát segítő jellegével – az indokolást alátámasztó bizonyítékokkal kapcsolatosan arra a konklúzióra jutott, hogy azoknak megfelelő alapot kell teremteniük a hatékony jogorvosláshoz. [630/B/2005 AB határozat]. **A bizonyítékok figyelembe vételénél pedig a hatóságoknak elsődlegesen azt kell szem előtt tartaniuk, hogy a tényállás teljes mértékben feltárásra kerüljön.**

67. Az Alkotmánybíróság 34/2014. (IX. 14.) számú határozatában a fegyveregyenlőség követelményére vonatkozó eddigi alkotmánybíróági gyakorlat is megerősítést nyert, amely szerint az explicit módon az Alaptörvényben csak a büntetőjogi eljárások kacsán rögzített követelmény **kiterjeszhető és egyben kiterjesztendő más kontradiktórius eljárásokra is.**

A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre

68. A jelen panasszal támadott bírósági eljárásban a hatóság által nem lefolytatott bizonyítási eljárás a bírói gyakorlat miatt az én terhemem maradt, és mivel annak nem tudtam eleget tenni, a kisajátítási jogalapja tekintetében már nem tudtam érdemben vitatni a hatósági határozatot. A tényekben leírtak szerint a kúriai ítélet nyomán az összecszerűség vonatkozásában ugyan helye van a megismételt eljárásnak, de az már a tulajdonhoz való jogom elvonására nem lesz kihatással.

69. Jogsérelmem a következőkben foglalható össze. A Kstv. fent már ismertetett rendelkezései értelmében a kisajátításra csak szűken meghatározott esetekben kerülhet sor, amely körülményeket minden esetben a kérelmezőnek kell előadnia és bizonyítania. A kisajátítással érintett telek tulajdonosát csak valószínűsítés terheli a hatósági eljárásban, ennek fennállása esetén pedig a kérelmező bizonyít. Erre azonban a hatósági eljárásban azért nem került sor, mert az I.r. alperes részrehajlóan nem terhelte a bizonyítást a kérelmezőre, nem nyilatkoztatta, illetőleg az én indítványomnak se tett eleget az ingatlanvagyon feltárására irányulóan.

70. A hatósági döntés ellen jogorvoslattal éltem a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnál. Egyrészt kértem a döntés megváltoztatását akként, hogy utasítsa el a kérelmező kisajátítási kérelmét annak jogalapja, avagy a kivételesség megállapíthatóságának elmaradása okán. Másodsorban kértem a hatályon kívül helyezést és az eljárás újbóli lefolytatását.

71. Az elsődleges kereseti kérelmem kapcsán, amely a jogalapját vitathatta volna érdemben a kisajátításnak, olyan szakértői bizonyítás terhe esett rám, amely a hatósági eljárásban még a kérelmezőt terhelte volna, illetőleg a hatóságnak hivatalból kellett volna feltárnia indítványomra. Ennek elmaradása miatt azonban kvázi megfordult a bizonyítási teher és annak minden költségével rám hárult. A több százezres díjelőlegnek eleget tenni nem tudtam, és emiatt a bizonyítatlanság is az én terhemre esett.

72. Ezzel arra kívánok rámutatni, hogy a bírósági eljárásban – abból az elvből kiindulva, hogy mindenki bizonyítja azt, ami érdekében áll – olyan előadást és bizonyítást várt tőlem fórum, amely csakis azért merült fel, mivel a hatósági eljárásban az indítványomnak nem tettek eleget. Azzal pedig, hogy a bírósági eljárásban nekem kellett volna pótolni a hatóság és a kérelmező mulasztásából fakadó hiányosságokat, ám annak nem tudtam eleget tenni, az eljárásban résztvevő felek egyenlőségét, illetőleg a tisztességes bírósági eljárás követelményét sérti. A bírói fórum igénybevételét éppen a hatóság és a kérelmező jogszabályellenes, és rám nézve végső soron alapjogsértő eljárása tette szükségessé, ám az a tény, hogy nemcsak hogy jogi érvekkel kell „támadnom” a határozatot, hanem a hatóság és a kérelmező helyett is én kell hogy mind jogi mind pedig anyagi értelemben helyt álljak, a tisztességes eljárás felek közti egyenlőségét, az eljárásban őket terhelő előadási és észrevételezési kötelezettségét kiegyensúlyozottságát sérti.

73. Rámutatok ezzel összefüggésben arra is, hogy az a tény, hogy a kisajátítás minden esetben tulajdonelvonást és ezáltal a tulajdonhoz való jog elvonását jelenti, az eljárás középpontjában egy alapjog áll. Ennek állami, illetőleg önkormányzati elvonása egy eleve hierarchizált viszonyban történik; ezt összevetve a bizonyítási teher tulajdonost érintő mértékével, súlyával és a bizonyítatlanság következményeivel, álláspontom szerint a bírói gyakorlat tisztességes eljárásba ütköző voltát erősíti.

Összegezve a fentebb részletesen kifejtett indokaimat, a megtámadott bírósági ítéletek és hatósági határozat sértik az Alaptörvény XIII. cikk (1) és (2) bekezdéseiben foglalt és védett tulajdonhoz való jogot, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot, illetőleg a XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot. A hatóság részrehajló eljárása a tulajdonhoz való jogom alkotmányos jogalap és garanciák nélküli elvonására vezetett, továbbá az eljárás során a hatósági fórumok nem teljesítették az Alaptörvényből fakadóan őket terhelő tisztességes hatósági eljáráshoz való jog követelményét. A bírósági ítélet ezen jogsérelemeket nem kompenzálta, hanem a hatósági eljárásban még a kisajátítást kérőt terhelő bizonyítást megfordítva és rám terhelve állításom alátámasztását ellehetlenítve a határozatok fenntartásával sérelmemet tulajdonképpen konzerválta.

Kelt: Budapest, 2021. február 9.

Tisztelettel:

Képv.:

